ҮҮММҮТ 1998 СЫЛЫНАН!

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҺ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 1 (8262). ★ 1998 сыл тохсунньу 1 күнэ. Сүрэҕэ ★ Сыаната—1084 солкуобай.

Дмитрий ДИРИНСКЭЙ.

ХААР ҮҢКҮҮТЭ

Оо, дөҕөттөөр, көрүҥ, көрүҥ!
Көрүҥ, үөрүҥ—
Алаасыат үрдүгэр хаар түһэр:
Саҥа хаар,
сыа хаар,
сарҕы хаар!

Хаар кыырааҕа хаадьылыыр,
Кылыйбахтыыр, өйбохтуур.
Саҥа хаарым—үрдүбэр!
Саҥа хаарым—сүрэхпэр!
Үүс кыырпах үтүө саныам
Үллүктүүрэ дьиктитиэн!

Суолум миэнэ сып-сырдык,
Үчүгэйиэн ыллыаахха!
Түһэр хаардыы, наҕыллык
Иэйии устун дайыахха!

Саныабытын ысторуо,
Сарҕыбытын сайайан,
Саҥа сылы арыйа
Сиидаар, уоттаах харыйа!

Хаар кыырааҕа хаадьылыыр,
Кылыйбахтыыр, өйбохтуур,
Саҥа хаарым—үрдүбэр!
Саҥа хаарым—сүрэхпэр
Үүс кыырпах үтүө саныам
Үллүктүүрэ дьиктитиэн!

Саҥа хаар,
сыа хаар,
сарҕы хаар...

Быйыл— ...ктика сыла

СР Государственнай ...аҕын (Иль Түмэн) депутаттарын ...ыгар 33 №-дээх Чурапчытааҕы ...нбардыыр уокурукка уонна ...5 №-дээх Чурапчы-Таатта ...ругар куоластааһын түмүгэ

...ны 28 күнүгэр Иль Түмэн депутаттарын бы...ыта баһыгы улуус былыбардаачылара, мал...ын курдук орто котоҕуллуохтук, кохтоох...ылар. Испитиэкэ гынрбит 10978 былыбар...ан 7971 киһи куоластаан, кыттыы 82,2 бы...ыта. Бу республика үрдүнэн биир бас...ыгы.

...тарственнай Мунньаҕын (Иль Түмэн) Рес...аатыгар куоластаһын түмүгэ маниыак Депутакка кандидат Попсеева А. И. ...ан куоластаан 33,4, Федоров К. А. ...ан 1963 ...ластаан 21,8, Саргыдаев А. Р. ...ан 1805 ки...стаан 20,0, Николаев Е. С. ...ан 719 киһи ...ан 19, Попов В. Е. ...ан 612 киһи куолас...-Ж...ская Н. С. ...ан 370 киһи куолас...Ивв Т. В. ...ан 233 киһи куоластаан 2,1 ...ылылар. Онон куолас үүс быраһыаныы **ПОПСЕЕВА Альбина Иннокентьевна** парла...ы палататыгар депутатынан быыбарданна.

...тарственнай Мунньаҕын (Иль Түмэн) Бэ...ыр палаталарыгар быыбардааһын Чурап...ыр Таатта улуустарын быыбардаачыларын ...ыныгынан быһаарылынна. Маныах...а түмүк: Чурапчы улууһугар депутакка канди...ыскай Д. К. ...ан 4048 киһи куоластаан ...ова И. И. ...ан 2773 киһи куоластаан 30,7, ...ан А. И. ...ан 1505 киһи куоластаан 16,7 ...ылылар. Таатта улууһугар депутакка Дьячковскай А. И. ...ан 7051 киһи куо...3, Боярнова И. И. ...ан 2064 киһи куо...6, Дьячковскай Д. К. ...ан 574 киһи куо...1 бырыһыаны ылылар. Онон уонсай түмүктэ кандидат Дьячковскай А. И. 38,4, ...И. И. 28,3, Дьячковскай Д. К. 27,1 бырыһыылар. Эдэх куолаһы ылбыт ДЬЯЧКОВ...ий Прокопьевич парламент Бэрэстэбилиэтэлэрыгар депутатынан быыбарданна.

Улууспут күндү бардьонугар!

Эйигиэн саргылаах саҥа сыл саламаллаах кэлбитиэн улуус дьаһалтатын аатыттан эҕэрдэлиибит!

Улуус 1997 сылы хайдах түмүгүттээх диэн эргиллэн көрөр буоллахха, 11 ыйга тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар 4544 тонна үүт, 372 тонна эт тутарылынна, 30682 тонна от оттоно, 2955 тонна бурдук хомуллан гектарта ортотуман 14,5 центнер, 410 тонна хортуоҕуй хомуллан ылылынна, гектартан ортотуман 104 центнер үүнүү хомуулунна, 10 гектардаах ыһыыттан 143 тонна хонныыста хомуллан былаан 150,5 бырыһыан толорулунна.

Орто оскуоланы 305 оҕо бүтэрбиттэн 200 оҕо үөрэхтээ киирдилэр. Боскоо эмиэн туһаныыта ыйбаллыыттэрэ, сэрии уонна тылы ветераннарыгар 34,8 мил. солк., оҕолоргө 38,2 мил. солк. суумалаах өгө...лөр өгөһүлүннүлэр. Бюджекка эмиэн хааччыллыыта 1997 сыл 9 ыйыгар 807,7 мил. солк., ол эбэтэр 1 куойка-күнүгэ 1130 солк. көрүллүбүт эбит буоллаҕына, 1 млрд. 535 мил. солк. ороскуоттаан 1 куойка-күнүгэ 2330 солк. толоно. Ыарыһахтары аһатыыта бюджеткэ 9 ый түмүгүнэн 403,6 мил. солк. эбэтэр 1 куойка-күнүгэ 5662 солк. көрүллүбүт буоллаҕына, барыта 993,5 мил. солк. ороскуоттаан 1 куойка-күнүгэ 15081 солк. аһылык бэриллиэ.

Бюджетнай тэриллэлэргэ 1997 сыллааҕы хамыыс барыта толоно. Уонсай үлэ-хамыас төһө да ыарахаттардаах буоллар, улуус дьоно-сэргэтэ баар кыахтарынан билиитин олох кордобулуттэр соҕ түбэлиннэрэн үлэлээн-хамсаан 1998 сылы көрүстүлэр.

Саҥа сүүрэн быыбыттаан үүтү астааһынтан «Чурапчы» кооператив тэриллэн, 13 пэйилиэктэн 260 баалынай хаһаайыстылара, 600 чаанынай маллар үүтэ...ин туттардылар. Кооператив эт-үүт комбинатын ба...затыгар 280 киим кэнниэх саҥа арочнай үүт сылаҕын туттаран үлэҕэ киллэрдэ. Улууспутаҕы потребсоюз саҥа хонтуорааннаа. Упас төһө да ыарыымчын буоллар, Төлөй, Хонтоҕо, Хатылы, Одьулуун маҕаһыыннара, Чурапчыга «Юбилейнай» маҕаһыын оромуоннэнилэр.

Аасыт 1997 сыл быыбардар сылларынан буоллаҕына, ол курдук, улуус дьаһалтатын баһылыгын, Иль Түмэн үөһээ уонна аллараа палаталарыгар депутаттарын талыы быыбардара улуус пэйилиэнньэтин ортотугар политическай өрө көтөҕуллүү быыбыттыгар-майгытыгар бардылар.

Улуус мас тардыһыытыгар, хаппаҕайга Бөрө Тараҕай бириинигэр республикатааҕы уонна илин эҥэр улуустар мас тардыһыларыгар күрэхтэһиилэрэ буолаллар, олохтоохтору сэргэхситтилэр. Республика остуол теннииһигэр дьахталларга Светлана Башарина чемпионнаата, хаппаҕайга абсолютнай чемпионунан Петр Ефимов буолла. Коҥул туттууга республикаҕа ыытыллыбыт барыы күрэхтэһиилэргэ бастаталаабыт Анатолий Андреев, сүүрүүгэ СССР спортсмена маастара Артур Феофанов, Россия спортсмена маастара Гаврил Носкунскай, дуобакка Иван Новгородов, мас тардыһыытыгар күүстээх бөҕөс Николай Баранов аатырыннан киэн туттабыт.

Уран тарбахтаах ворует маастара, художник К. К. Колесов, Мыҥдаҕаайыстааҕы «Кустуке» оҕо экологическай кинини торуттэбит учуутал, уус-уран самодеятельность ветерана И. И. Протодьяконов 60, культура эйгэтин таһыы үлэлиттэрэ—М. А. Герасимова, И. М. Заболоцкая уо. д. а. 50 саастарын бэлиэтиир үбүлүйдэрэ улуус культурнай олоҕор кэрэни саҕан аастылар. Биир дойдулаахпыт поэт Федосеев—Дьосо 70 сааһа бэлиэтэнно. Ученай Корнина Е. И. 80 сааһын бэлиэтэппит. Үөрэхтээйин сылыгар «Сыл бастыҥ учуутала» республикатааҕы конкурска гимназия куурча тылыгар учуутала М. Н. Керемясова кыттан супер-финалҕа тахсан, республика 1997 с. бастыҥ педагогтарын ахсаанынан киирдэ. Болтоҥотооҕу үйэлээн питэччитэ А. С. Капрынова, эмиэ ити конкурсҕа киирсэн, «Сыл бастыҥ питэччитэ» үрдүк аатын ылла.

Коҥоруллуу 55 сылынан улууска үүс кэрэхсэбиллээх, түмсүүлэр элбэх киһини хабан ыытылыннылар. Дьэ, ити курдук республика, улуус ыытыһан, тэрийэн көллилэр. Биһиги кинилэргэ ис сүрэхтэн махтанабыт уонна үүммүт 1998 сыл, илиҥиэ дойдулар итэҕэллэриэн Баабыр сыла, биһиги улууспутуттар таһаарылаах үлэни, уйгулаах олоҕу тосхойдуннэрэ алгыаҕыт. Барыгытыгар чэл олоҕу, бөҕө дорообуйаны, үйэни үйэни баҕарабын.

А. А. ШАДРИН,
улуус дьаһалтатын баһылыгы.

Сана Дьыллаабы интервьюлар

Аастыт сыл улууска тыа хаһаайыстыбатыгар эриэ-дэхси үчүгэй көрдөрүлээх буолла. Бастатан, өлгөм быйаҥнаах сайын заста. От уонна бурдук үүнүүлэрэ тэҥнэн куһаҕана суох. Ыраах, сылгы суоһу тотоойу аһылыктаах кыстыкка киирбитэ. Бородуукуйаны ылыыга, туттарыыга, батарыыга ити—үчүгэй мэктиэ. Улууска үүт бородуукуйаларыгар «Чуранчы» кооператив үлэлээн, аастыт сылга 8-9 млрд. солк. үбү каллэрдэ. Рынокка А. Т. Поговицын салайаччылаах эт-үүт комбината чол хаалар усулуобуйаны таринен: сана технологии күүскэ киирэр, сана үүт завода тутуллан үлэҕэ бэлэмниэ. Сир реформата ыытылаан, бас билии араас көрүүгэрэ биир тэҥник сайдаллар.

Дьо, ити барыларын кэтэҕэр үлэһит тыа сирин дьоно-сэргэтэ турар. Бу 1997 сыл хас биирдиилэриигэр, дьиэ кэргэттэригэр тугу аҕалла, туох өйдөбүлү хаалларда, ниннитэ туох үчүгэй түстэниэ, тугу кэтэхтибит?

Хардарар СР тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһита, эт-үүт комбинатын ´ еницата Н. А. Ф. ВАСИЛЬЕВА.

—Антонина Федоровна, үммүт сана сылынан эрдэлэшибит! Дьэ уонна 1997 сыл түс бэйэҕэр итиннэ дьиэ кэргэттэргэр туох үчүгэй өйдөбүлү хаалларда?

—Дьиэ кэргэнэ биир сиэн эбиллиэ, бойобор кэлэллэр, тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлэбитим 40-са, итиннэ эт-үүт комбинатыгар 25 сылын бөлөхтөөн, сырдаах үлэбин сыаналаан, улуус, дьаһалтата, коллективым үрдүк наҕараадаҕа түһүрүн. «СР тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлүөх үлэһитэ» аты сүүрэр чинэтиним. Оҥоон бар дьоммор махтал, баҕарыыбын бүөкүстүн.

—Сана Дьыл дьиэ кэргэн бырааһынньыгынан биллиилэр. Ол эрээри дойдуга буоллаҕа турар экономическай кризис дириҥэтиннэ, воруот хаһаайыстыбатын барыы салаатыгар ыытыллар реформа бастатан дьон, дьиэ кэргэн олоҕор, хас биирдии үлэ коллективыгар габыдыала улахан. Бу түһүнэн тугу этиэн этэй?

—Рынок, реформа, кэрдьик, дьон-сэргэ олоҕор, кыргыҥастарга, кыаммыттарга ҕоҥна өрдүк олохтоох мэхэтэни буоллаҕа ыччат дьонуо мэрдэхэннэк тэбиннэ. Ити эрэдии мин биирэ саҥаабын итиэннэ эрэлбин. Тугу, тоҕо? Саха дьоно, обуоталыбыт наҥа тарыстаннылар, хаһаайыстыбанньа этиллэрэ, сиэр-майгы ойоҕо хомуоннэрэ, сыаналаннара. Оннук да буоллар, бу тыйыс усулуобуйалаах дойдуга олорбохторо, сүөһү-маймыыбыт сахаларга сүтэ быһыытыйбыта. Биэнсийэ рынокка обуоталэрбит урукку бырыа хаҥыстаннылар, хаһаайыстыбы сыҥыннара тоҥуниэ диэбин. Ити хас биирдии дьиэ кэргэнэ, коллективка да костор-биллэр буоллаҕа, ыраатан улаханы өтөрөр ой-саная баһыйда, булан-талан үлэлээбин баар. Хаҥалбур, биһиги эт-үүт комбинатын да ылан көрүөҕүг. Эдьбэх сана, сонун технология, линия киирдэ, сана салаалар сайдаллар. Маныаха салайаччыбытыттан—комбинат директорыттан саҕалаан коллектив дьоно барыы ыһыаналлар. Ыраах да биир оннук. Хас биирдиилээх хоруоннаҕай, оҕуруот аһа олордорго.

Ити биирэ. Иккиһиэн, туох да диэбит ааҥа, тыа хаһаайыстыбатын, ордук маннык ыарахан кэмнэ, бэйэтин эрэ хаалларар сыыһа. Государственнай өйөбүл, суох буоллаҕына, бэйэ хамобуругар да эттэхха, эт-үүт комбината итэ сана сыахтарын, заводун салгыы туруктаахтык үлэлэтэр кыаҕыттан тахсар. Тоҕо диэтэхха, баанынайдар дотация кэлбэт түбэлтэтигэр бородуукуйаларын туттарар интэриэстэрэ суох. Оччотугар комбинат хантан сырыыланыай, кэлиэхтэрэ тугу астаан атыылыай? Бу комбинат эрэ кыаллата буолбатах.

—Кэлэр сылга дьонтор-сэргэлэр, үлэлиир коллективкар тугу баҕарыаг этэй?

—Түс бэйэм дьонуо-сэргэҕэр, хас биирдии киһиэхэ биир тэҥник сыҥыннаҕарбын сөбүлүүбүн. Кайа диэн киһи, хаанык да таҥымнаах олохтоох, үлэлээх буоллун ааҥа. Рынок диибит эрэдии, хаанык да кэмнэ эбэлээх, түмсүүлээх, бэйэ-бэйэни өйөөр, өйөнсөр наада. Оҥоон бар дьоммор оҥу баҕарабын. Коллективка араас дьон үлэлиибит. Бардьаҕастан сүбэлэтин, эдэргэн олоххо, үлэҕэ актыыбынай буоларыгар диир сөҥ. Оҥу тэҥэ бу дьалхаанньаах кэмнэ эдэр ыччат ол-бу куһаҕанта охтубакка олоххо көмө сүрүнү тутуһарыгар, үлэлээх буоларыгар баҕарыам этэ. Барыгытыгар сана сыл дьылу-сорҕуну аҕаллын!

—Антонина Федоровна, интервьюны ааҥна баһыыба, дьиэлээх буол, кэлэр сыл өссө эбэх үөрүүнү-көтүүнү аҕаллын, түс олохтоох, дьиэ кэргэнэр, үлэлиир коллективкар.

Дьоҕун киһи, үтүө үлэһит ис санаатын үлэлэннэ

С. СЕМЕНОВА.

1997 сыл ааҥын аны истории көрдөнө кэмнэ быһыытынан дьаһалар буолуохтар. Хайа баҕарар иннэ, воруот, дойду оҥа дьыала үлэлэнэр турар аастыт сылга туох-хаанын ситиһиилэриттэн, ыаллыбатах оруттэрин эргитэ сылдьыт. Кэлэр сылга сөрүн туруорсуор. Биһиги корреспондеммыт улуустаабы үөрэх управлениетын начальниктын М. А. ПИКИФОРОВЫ көрсөн кэпсэттэ.

—Михаил Аркадьевич, аастыт сыл эйэҕэс, үөрэхэтин үлэһиттэриэр хаанньак ситиһиилэри аҕалла?

—Саха Республикатын Президенчин уураахтыгар 1997 сыл Үөрэҕэрэн сылынан биллэриллибитэ. Биһиги системабыт үлэһиттэрэ бу сылы үлэҕэ кэккэ ситиһиилэрдээх түмүктэтиллэр. Ол курдук, Президент М. Е. Николаев өҕө сайынгы сылыыланнаах тэрийиннэ ыытыат конкурсуттар Хадаар оскуолата бастаан 30 мол. солк. суумалаах Гран-при хаһаайыныан буолла. Чуранчыгаабы гимназиин президентскэй оскуола ситимнэр киирдэ. Дорҕоо агро-оскуолата «Сыл бэстыг оскуолата» конкурс лауреатын аатын ылла. «Кытаанах» оскуола-сад «Сыл бастыг начальнай оскуолаларын» күрүөр кыттан иккис бириистээх мистэҕэ тардыста. Сылаас орто оскуолата экологическай үөрөхтэһиннэ авторскай статуһу ылары ситиста. Биһиги улуустутуттар бастакы Чуранчы орто оскуолатын 125 сылын туолуутун үөрүүлээхтик бэлиэтэтибит.

—Биирдиилээн үлэһиттэргэн кимнээҕи бэлиэтиэн этэй?

—«Сыл бастыг учуутала» республикатааҕы конкурсна бастаан да ситиһиилээхтик ыытыллыбыт. Гимназия-лицейдаа тылын уонна литературатын учуутала Берешнова М. И. финаллаах тардыста, республика бастыг педагогтарын ахсаанынан киирдэ. Чаҕыр орто оскуолатын математикаҕа учуутала Петрова Тереҥ-аан Дьодутаабы математика олимпиадатыгар кыттан бэйиэ мистэлэннэ.

—Үөрэхтэйиэ сылынан туох ойөбүлүнэн оҥоһуллуннулар?

—Аастыт сыл үн-хаҥы оттунан барыыгытыгар дьаныы уустук, ыарыыларыгар буолбутун билэбит. Маны тыа ойдоо. Үөрэхтэйиэ сылыгар торопуттэрбит, тэрилтэлэр ыахтарыынан комсомоо сатаатылар. Биһиги ыытар дьаһалларбытыгар, ороҥуоннэйиэхтэрэ спонсордаан көмө-тирэх буоллулар. Иэйиилэхтэр дьаһалталара ыччаттарын кэскилэрин туһугар үлэлиир учууталлар, интэрнаттар олохторун усулуобуйатын тупсарыыга, оскуолалар, үөйүлэннэр материальнай базаларын көрүүгэ-истиигэ болҕомтолоохтук сыҥыннастылар. Тэрилтэлэр, дьаһалталар барыта холлоон 1 миллиард солк. чуваашыыр суумалаах көмөнү оҥордулар. Оҥоон биһиги кинилэргэ махтабыт улахан.

—Кэлэр сылга үлэһиттэргэр туугу баҕарыаг этиэ?

—Хаҥыстаабы үөрэх управлениетын аатыттан барыы учууталлары, өҕө садын интэриэннэрин, атын үлэһиттэрбитин 1998 сылынан ыытыык, истиэнэк эҕэрдэлэнибит! Кинилэргэ үлэларыгар санаатан-санаа ситиһиилэри, түс олохторугар дьолу-соргуну, туйгун доруобуйаны баҕарабыт. Санга сыл эйиги түстүтүгэр соргулаах буолуохтун.

«ГОРИЗОНТГА» ДЬОН ТАНТААН СЫНИЬАНАР

НЕРЮНГРИ. «Горизонт» диэн аатталах чоҕу хостооччулар санаторий-профилакторийдара куорат таһыгар үүнүкэннэрэх бос чаҕдаҕа турар. Былырыын маннык 2343 киһи сыниьанна, ол иһигэр—325 оҕо. Сыниьанначчы улахан киһи күнүгэ үстэ аҥыар, оттон оҕо—биэтэ. Санаторий аныгы оборудованнаах, «Якутуголь» үлэһиттэригэр путевка сыаната баара-суоҕа 250 тыс. солк.

Чоҕу хосточчулар сыниьанар сардэригэр киириэн баҕалаах мэлдьи элбэх.

СПА.

ИЙЭБИТ ТУҺУНАН ИҺИРЭХ ТЫЛ

Киһи сааныран иэстэҕин ахсын эрдэн, ыйаҥ үөрүү кэрсэн, олох муударайын дьыгыллыгын буолан иһэр эбит. Дьэ, оҥоо диринньик баҕаран дах курдук эйэхэ иҥэн баара күүдүгүн! Летучугас суоҕун да иһин, кини эйиэ, үөрүнэ ... эн өйгөр, дуунаҕар иҥэр, кини бар дьоҥуттан ... тайтала сүрэххэр сөҥөр эбит дии саныыбын ... сааныран, иҥэ буолан олоруом.

Мин бүгүн эйиэхэ күн курдук сүүдү кайах ... нут иҥэм Аграфена Иннокентьевна Нестерова ... кэпсиэхпин баҕарабын.

Кини Дарин бөҕүөлэгин кырдьаҕай, бар дьоҥуттан ... ытыктаан кайан. Быйыл сайын бэс ыйыгар 85 саастыах ... томторчу туолла. 1912 сылларахха Маадьэхтэ ... гын 9бэ диэн алааска Кэтириис, Логинтей Куприянович ... варга тороппүтэ. Биригэ тороппуттэрэ үс ... уол этиллэрэ. Эдьиийэ Маайа колхозка үлэ ... үлэлээн Испардион Маайа дуо ... сын иннэ уол оҕолоох, балта Анастасия ... гэ тахсан биэстэ оҕоломмута. Ийэм ... 1942 сылларахха эдэркээн саанныгар армиҕэ ... лаан барбыт сурааҕа суох сүүстэ, кини ... Кузьмин Александр Иннокентьевич диэн. Баҕар ... рин ветераннарыттан ким эмит түбэйэн ... дылаҕата хайдах буолбутун билэрин билэрдэр, ... барахсан тоҕо эрэ махтаныах этэ.

Ийэм ааҕыныы Александр Кузьмич Нестеровтан ... 14-тээҕэр, аҕам 16-лаах холбоспуттар. Аҕам ... рин ветерана, иккі фронт кытыылаах этэ. Кини ... эдэркээн оҕо кэмэ Сыхчан диэн Нестеровтар ... алаастарыттан сүүнньэрэн аҕалбыт. Дьонум Дарин ... нүөлүөгэр 60 сыл устата олус эйэлээхтик, дьоллоохтук ... олорбуттара. Ийэм барыта 10-на оҕоломмутуттан ... ньэ баарбыт, билиттэн барыы элбэх оҕолоох ... торообут Чуранчыбыттыгар олорбут, ... нэрэ аттыыларынан, «Эбэ Абарыас» 30 сыл ... тоҕуна хос саҥа, эйэҕэс эбэлэрэ.

1986 сыллаахха ийэлээх аҕабыт холбоон ... тара 60 сылын бэлиэтэбиннат, оттон эйиэхэ ... быт Александр Кузьмич күн сиригэр суох ... Ийэбит оптон санаатын молтоннооно, ... нэрэ туһа диэн күүнэ тиийэрэнэ, ... рынан бу олохпут марахан кэмигэр күүс-көмө, ... ама буола сыыттаҕа.

Ийэм, ийэкэм, мин күүдү кэһиэ, бу нэрэ ... мин нарыннык эттэхпинэ сүрэхпэр туох эрэ ... иэйии, миньигэс сүүрүгэ дыылаан киирэр ... Ийэм баарыттан мин мунура суох дьоллоохпун. ... луу үөрэбин. Күүдү ийэбитин биһиги барыбыт дьол ... туһугар эссе үйэнэн олороҥнуун, ыдыыктаах ... ыллыннара, биһигинэ үөрдэ-көтүтэ сырыт диэн ... быт.

Оҕолорун аатларыттан кыра кыыһыг Мария Аргунова, Мэҥэ-Хаҥалас улууһун Тарааҕай нэһилиэгэ.

Хаартыскаҕа: ийэлээх аҕабыт.

ИС СҮРЭХТЭН МАХТАНАБЫН

Ытык-мааны дьоннорум, биир дойдулаахтарым!

Уҥаҥаан кэлбит үлэбин сыаналаан, улууһум сайдыытыгар дьоҥуттар-сэргэлэргэр көмөлөөн баҕа санаабын эрэнэн, итэҕэйэн, депутат мандатын ылар кыаҕы биэрбиккитигэр ис сүрэхпиттэн махтанабын!

Махтанабын мин кандидатурабын бастаан туруорбут Одьуулуунааҕы политехническай лицей коллектив ыгар, торообут иэйиилэхтэр дьоҥуттар, улуус үйэнаастарын үлэлэттэригэр уонна мин кандидатурабын өйөөн суруйбут-конкут, көмөлөспүт үчүс элбэх доҕоттоорбор, биирдэ үөрэммит табаарыстарбар ... махтанабын өйдөнөбүт, өйөөбүт, итэҕэйэн ... биэрбит быыбардаччыларбар.

Саамай эпиэтэллээҕэ—биэрбит эрэнэрэрин ... Ол туһугар туох баар ыахпын, билиэбин-көрүүлүүмин, муньуммут үлэм опытын аҥыам.

Баарыгытын үммүт сана 1998 сылынан ... лиибин! Чаҕаан доруобуйаны, дьоҥу-сорҕуну ... ... бэлэх эрдэ, сырдык ыраны бэлэхтэбин.

Альбина Иннокентьевна ПОЙСЕЕВА.

КҮН ДЬОЛУН... СИР УОТУН ТУТААРЫ ..

...ааннаҕо оҕо сылдьан, оччолорго техника бөрт ...ыгар, куруун бөлөхпүөтүнэн сылдьар кыһы... ...эрэ толоо көрөрүм...

...ҕа хаптан биллэтий хаһан эрэ бу кыһыны ..., аҕаа-ийэлэн атах тэнсэ олорон сэҥэргэйиах... ...ылаҕан түгэнэ да буоллар, кини олоҕун, дьылы... ...ыһыы сэтэтэн, ол эдэр-ахтым саастарын са...

...ҥу дылҕа-хаан обургу кимин-тугун биллэрэр ...ааннааннаабыт. Ордук оҕо сааһытар. Нөҥүө ки... ...р, аҕата 13 саастаҕар ыалдьан эрдэ олохтон ...ыттар, аны 1941 сыллаахха ыччат таайа сэ... ...ыран сураҕа суох сүппүт. Оттон иккиэн сылыгар ...уотчута, председателэ аҕата Хабырылланы ...ыйыгар Кабаайыгэ барсыһар.

...ыйыгэ тиийбит дьон аччыктыылларын ач... ...тоноолорун тоҥон, туох баар кыһалҕаларын ...ылбитим. Ыарыһах буолан кэлэн, 25 саастаах ...ылыһалары, аанньабар, ...ырийэм дуо?— ...ын бүгүн.

...ут-үөскээбит торут сирэ Болтоного Кындала ...ҕаларэ ол хоту оттүгэр Төлөөн диэн үрэхтэри ...ааннаабыттар. Билигин онтон чугас оттуур хо... ...1947 сылтан «Кымын» уонна Сталин аатынан ...ыра, кэлин Хатылыга ССКП XXII съеһин аа... ...лҕохха, бөдөҥсүйбүт Субуруускай аатынан ...ə фермэлэрэ, суотчутуран, комплексный ...ҕар биригэдьириҥэн үлэлэтэллэн сылдьыбыт. ...ларо биригэдьириҥдэр диэн дьон хонуу үлэ... ...ралары барытын биригэ көрөрбүт, эпизэт... ...В. Е. Петровтуун үлэлиирбит. 1960—1961 ...шаабат буолан Туолумаҕа турар сүөһүү эрдэ ...ҕуруйданан, биригэдьириҥбиттэн тохтоппуттара. ...Бүөтүр судургутук ахтан аһарар олоҕун ...ачак кэмин.

...ар, урукку кэм ирдэбилигэр диэтэххэ, итиннив ...ардилэн бас-баттах дьаһанныгар бу кэм ...ə миэрэ буолан орнут. Итиннэ тэптэрэн, үө... ...рэн хаалар. 1965 сыллаахха Олуохумэттэн ...ə идэтигэр ҥорэнэн дойдутугар төннөр. Бас... ...ааннаахха, онтон бөдөҥсүйбүт Сүбуруускай аа... ...ынаахха электричигэн үлэлиир. Кэлэҕэй по... ...ыгар көрдөнэнэр. Манна Хатылыттан сыл... ...ах электрик Сылан, Кытаанах, Кылаанаах, ...Соловьев нэйилиэктэрин хааччыйара. «Оччо... ...ыкэн трактористар бөҕэлэрэ үлэлэтэн элек... ...биэриллэрэ, мин саахалланнаахтарыҥа ыҥы... ...ыа,—диир кини. Улууска «Сельэнерго» нөҥүөн ...Константинов салайаачылаах хаһаайыстыбалар ...ыларыгаҕы мехколонна тэриллэн үлэлэбит. ...к Иванович Бүөтүргэ, специалыстыгар: «Кэнэҥэс ...ыртэн холбонуохпут, нэйилиэктэр эмиэ. Онон ...ыла совхоһун салалтатыттан үгэ-харчыта тү... ...лиэн сүбэ-ама буолар эбит уонна хаптан ...ттара, саҕалыары бырайыактаспыт. Онон Бол... Хатылыта биирдэн кэнэ сатаа электростанция ...ттар мас көрдөнитигэр анаммыттар. Бу туһунан ...а энергетика сайдыытын историятын ҥорэтэр, ...р Е. С. Макаров маннык суруйар: «...Болтоного ...с. икки 4-ДТ диэсэльнэй электростанцияны Б. ...ниваров, В. Ф. Платонов, И. С. Чоев вилээй... ...тыгыттара уонна Болтоно—Хатылы, Бол... ...Кындал дэриэбинэлэриҥэр ВЛ-10 кВ күүрүүлэах ...ə электроэнергия биэрбиттэрэ. Ити курдук ...ə үс кинилиэммит электростанциялар Одьу... ...Болтоногор уонна Чуранчы салаанньатыгар ...ттэрэ.

...ааннаҕа, Кытаанаахха, Кылаанаахха бырайыак ...ын тутан иһэн, бырайыакка уларыйыы киирэн, ...ттара. Тоҕо диэтэххэ, электроэнергия сайдыы... ...ттуу хаалан хаалара. Ол иһин. Оттон ити Бол... ...ааннаатын Спартак Иванович патриоттаан, би... ...тыылтар киллэрэн эрдэлэн туттарбыта,— диэн ...тоһоҕолоон бэлиэтиир.

...ə электростанция начальниктэрэ В. И. Ро... ...ə ...ытабыт. Сотору Ноевтар дьаҥ кэрэтэрэ аны ...ə кэбэн киирэллэр. Бүөтүр үгэйинэн электро... ...ə үлэлиир. Бу үлэгин иҥэ онгостон 32 ...ə да хаабаҥнаабакка электрический ситим... ...ə ...ə үлэлэн йаллэ. Билигин тоҥо да ...ə сырыттар, тэриллэтигэр охраниктыыр. ...ə бу электрик идэтигэр кинитэн ордук туох ...ə ыытабын. Онуоха кини үс сүрүн суолу ...ə. Бастатан, хаачыстыбалаах үлэ уонна элек... ...ə ...ə ...ə

ДОРООБО, САҢА ДЬЫЛ!

Баҕа саная туолуута,
Күүпүт кыммут түгэнэ
Саргылаах Саҥа Дьыл
Саҥдаарыйан тиийэн кэлэ.

Харыйабыт уоттара
Чаҕылыйа тыгаллар,
Тымныы-Мооруос оҕолоро
Кэҥиллэрин түҥэтэр.

Оҕо аймах мунньустан
Харыйа тула оонньуулар,
Ыллаан, туойан, үөхүүлэн
Саҥа Дьылы көрсөллөр.

Маша САВВИНА.

Чурапчытаабыт гимназиятын VI кылаасын үөрэнээччитэ.

Ахсыннык 25 күнүгэр Дьокуускай куоракка Үөрэх министерствотын коллегията буолла. Коллегия Г. П. Баҥарин аатынан Сылаг экологическай орто оскуолатыгар авторскай статуһу биэрии туһунан бэлиитирии гынна. Коллегияны үөрэх министрин солбуйаччыта М. П. Федоров салайан ыытта. Оскуола авторскай туһунан министерство специалиста А. Д. Николаева кэпсээтэ. Кини Сылаг орто оскуолатыгар республикаҕа урукку оттуҕэр хаппа даҕаны суох экологическай үлэ системата тэрийиллэрин бэлиитээтэ. Кини ыытыллыбыт «Туһугар-97» оҕо республикатаабыт научнай чинчийиилэрэ «Вода на Земле» диэн ыстатыйатыгар икки ардыларыгаабыт экологическай конкурска ситиһиилээхтик кыттыбыттара.

Коллегия чилиэннэрэ Сылаг оскуолатын экологическэ экспериментальнай үлэтэ республикаҕа кэскилэ тэрийиллибитин, ону сэргэстии ылбытын бэлиитээтилэр. Ол курдук, билигин Амма, Суонтаар, Уус-Алдан улуустарыгар, Дьокуускай куоракка республикаҕа биллэр-көстөр үлэлээх экологическай оскуолалар, лаабырдар баар буоллулар. Чурапчы улууһугар Мыннаабыгаайыга «Кустук» оҕо экологическай-чэбдигирдэр киэнэ үлэлиир. Балар барыта Сылаг оскуолатыан оҥоһуллубуттар тирэҕирэн саҕаламмыттара.

Бу ситиһиини оҥкуллаабыт, үлэни сүүрүгэр туруорбут киһиэн Российскай Федерация үөрэхтээх учуутала, педагогическай наука кандидата, новатор-учуутал Д. Ушинскай аатынан бириэмийэ лауреата Егор Дмитриевич Макаров буолар.

Коллегия чилиэннэрэ биир саҥаннан Г. П. Баҥарин аатынан Сылаг орто оскуолатыгар авторскай статуһу биэрдилэр. Социальнай-экологическай үлэ авторынан Е. Д. Макаров бигэргэтиллэ. Онон улууһуттар Д. Д. Красильниковы аатынан Мугудайдаабыт орто оскуолатын кэргэнинэн Е. М. уонна В. Н. Ивановтар авторскай оскуолаларын кэнниттэн иккис маннык оскуолаталаныбыт.

Биһиги корр.

САҢА АВТОРСКАЙ ОСКУОЛА

Эҕэрдэлиибит!

Уйбаастабыллаах Альбина Иннокентьевна ПОЙСЕЕВА!

Дьон итэҕэлин ылан Государственнай Мунньах (Ил Түмэн) Республика палататыгар депутат буолбуккуйан эҕэрдэлиибин.

Торообут Чурапчыны улууһун сайдыытыгар, дьонуун-сэргэни интэриэһин Эн депутат буолан туран ситиһиилээхтик көмүскүүргэр баҕарабын.

Альбина Иннокентьевна, баҕарабын чэпчэки-чэбдик дорообуйаҥ, түс олоххор дьолу-соргуну.

Эҕэрдэни кытта заместитель бөлүөхэ Ил Түмэн депутата Михаил ГУЛЯЕВ.

Күнду биир дойдулаахтарым!

Былыыр хампаанньатын кэмигэр күндүтүк саныыр Чурапчым аҥыс сиригэр—дойдубар бары нэйилээхтэрэ, кырдьы учаастактарга сылдьыталаатым, таптаалаах дьоммуун-сэргэбин кытта ыкса, атах тэпсэн олорон аҕаастан сэҥэргэстим уонна эйигиттэн олус улахчаныс эстинним. Тоҕо да кылгас, ыгым кэм устата олус тиэтэллээхтик сылдьан аастарбыт, эйигин олохху, үлэҕэ ситиһиилэргититтэн, саҥа саҕалааһынньыттан мунура суох үөрдүм, баар кыһалҕаларгытыттан тэҥнэ долгуйдум. Күүһүм, кыаҕым тиийэ-сиигин итэ итэҕэстэри, кыһалҕалары туоратыһарга сиинэбин итэ итэҕэстэри, кыһалҕалары туоратыһарга сиинэбин, араарбакка ууран көмөлөһүөм, тирэх буолуом диэн эрэнэрэбин.

Депутакка кандидатынан туруорбут Мэлдьэхсим олохтоохторугар, миэхэ көмөлөсүүт чугас дьоммор Коркин Михаил Николаевичка, Аммосов Афанасий Дмитриевичка, Габышев Егор Иннокентьевичка барҕа махталбын биллэрэбин.

Эҕэрдэни кытта кыысыыт СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Наталья ПОСЕЛЬСКАЯ.

МАХТАЛБЫН ТИЭРДЭБИН

Рынок сыһыанынаһыытыгар киирдиҥ, олох таһыма социальнай араналарынан түрдэнник уларыйар кэмигэр республика, улуус иннин сайдыытыгар уонна дьонуун-сэргэни күннэҕи кыһалҕаларыгар көмөлөһүргэ миэстэлээҕи салалта сыдьаанын, кыаҕын, дьайыытын оссо үрдэтиргэ сорудаһан Ил Түмэн бөлөхпүтүгэр мин кандидатурабын, программабын ааҕоогут, кулстастарын биэрбит барыларыгар уонна агитациябын ылыныт, күүс-көмө буоллуут көҥүлүүр бөлөҕүм чилиэннэригэр ис гүрэхтэн махтанабын.

Улуус бары олохтоохторун үүммүт саҥа сылынан эҕэрдэлиибин! Кэлэр кэскил туһугар үтүөбүт саныыт үөстубатыгар, үлэҕэ, үөрэхкэ үрдүк ситиһиилэргитигэр баҕарабын. 1998 сыл эйиэхэ үөрүүнү-көтүүнү, дьолу-соргуну ааҕалыахтын!

Анатолий Романович САРГЫЛАЕВ.

СИТИҺИНИ БАҒАРАБЫН

Ил Түмэн депутаттарын быыбарын сэргэ бэрбит депутаттар өйдөрүгэр Улуус Мунньаҕын депутаттарын таллыбыт.

Итиннэ Чурапчы сэлиэнньэтин Чаранчаабы быыбардыыр уонхуругар В. А. Гоголевтаан депутатскай мандаты ылар иннин күрэстэһиигэ киирбиппит. Түмүкэ Василий Андреевич элбэх куолайы ылан кыайда.

Саҥа үүммүт сылга үлэҕэ-хамнаска үгүс ситиһиилэрдээх, дьоллоох-соргулаах буолуоҕуут!

Семен Иванович НИКИТИН.

Таптыыр көрдөспүт, нэйэбит, эбэбит, Хабалас улууһун Булгуниьахтаах бөлүөлэгиттэн төрүттээх Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоох, үлэ ветерана

ЛЬВОВА Вера Николаевна

ахсыннык 30 күнүгэр үйэн ыарахан ыарыытан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, таптаарыстарыгар, билэр дьонугар ыытыннэрэбит.

Көрдөспө, оҕолоро, кийиитэ, сиэннэрэ.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Көрдөспүгэр урукку үлэһиттэригэр Ефимов Михаил Семеновичка, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар Чурапчытаабы эт-үүт комбинатын коллектива.

—Кыаһыгар Местникова Лена Михайловнаҕа, Ефимовтарга Баппиевтар, Макаровтар.

—Уолугар Ефимов Михаил Михайловичка биригэ үөрүммит табаарыстара.

Таптыыр быраатыт, убайбыт, Саха Республикатын адвокаттар коллегиаларын чилиэнэ, юрист, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоох

МАКАРОВ ЕГОР МАТВЕЕВИЧ

соҕуһардык өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, табаарыстарыгар, билэр дьонугар ыытыннэрэбит.

Биригэ торообуттэрэ, таайдара, аймахтара.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Биригэ торообуттэриттэр, аймахтарыгар улуустаабы народнай суут, нотариальнай хонтуора коллективтара.

—Биригэ үлэлээбит коллегалара, юрист Егор Михайлович өлбүтүнэн биригэ торообуттэриттэр, аймахтарыгар улуустаабы прокуратура коллектива.

—Биригэ торообуттэриттэр, аймахтарыгар Сылаг орто оскуолатын 1976 сылларгы биригэ үөрэнэн бүтэрбит табаарыстара.

—Биригэ торообуттэриттэр, аймахтарыгар торообут Сылаг нэйилээгин дьаһалтата.

Тыыл, үлэ ветерана, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо

НОВГОРОДОВА Мария Марковна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кыыһыгар Новгородова Евдокия Афанасьевнаҕа, кутуйутугар Макаров Семен Прокопьевичка, сиэннэриттэр Чурапчытаабы оҕо музыкальнай оскуолатын коллектива.

—Сиэннэриттэр, хос сиэннэриттэр, кийиитэрэ-тэр, кутуйуттэриттэр Чурапчыттан Овсеевтар, Макаровтар.

—Кутуйутугар оскуола Чурапчытаабы физкультурнай көҥүл туттуута тренера Макаров Семен Прокопьевичка Д. П. Коркин аатынан республиканскай орто спортивнай интернат-оскуола администрацията.

Тыыл, үлэ ветерана, Сылаг нэйилээгин Улахан Куол учаастагыттан төрүттээх

МАКАРОВА Екатерина Николаевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Балтыгар оскуола завуһунтар Макарова Татьяна Егоровнаҕа Кытаанах орто оскуолатын педколлектива.

САЙДАР САҢА СЫЛЫНАН!

Хаана күөх харыйа
Дьиримэ уоттаах күөнүгэр
Кэлэн аастыт сылбытын
Кэнсиэ-саныы таарыйа,
Үлэттэн үүнэн, үрдүөн
Үлэһит бастыҥа дэҥнит
Үтүө-мааны дьоннорбут
Үөрбүт-дьоллоох мөрсүүннэрин
Ойдоон-оруктуйан кэлэллэрэ,
Сайдар саҥа сылынан
Көҥүл хаһоон киэбинэн
Күннүлүөттэрэ ааныыбыт.

Сыл бастыҥ ыгэччитэ КАПРЫНОВА Антонина Семеновнаҕа

Болтоҥобут кыысчаана
Буорахтааҕа биллиэ,
Басыыстаатал бастыҥа
Барыларын буоруоата.

x x x

Депутат ПОЙСЕЕВА Альбина Иннокентьевнаҕа

«Кыргыыстыга» киирэсгин
Кыайан-хотон таҕыстыҥ,
Кэлэр кэскил туһугар
Киирсэн күүскэ үлэлээ!

x x x

Тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ ВАСИЛЬЕВА Антонина Федоровнаҕа

Үүнүүт, эҥинэт туһугар
Үрдүгүн үлэлээн,
Үтүө, үрдүк ситиһии
Үкталланнаҥ эн бүгүн.

x x x

Поруот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ БАРАННИКОВ Роман Степановичка

Бастакыннан Арамаан
Баанынайга барбыта,
Баһаам үгүс үлэни
Бастыҥнарга таҕыста.

x x x

«Куорэгэй» ансамбльга

Күнду комус куоҥэйдэх
«Куорэгэйбит» ыллаата,
Күргүөм ытыс тыаһынан
Короччубут хайҕаата.

x x x

Туегуук Стас ЗАХАРОВКА

Чурапчыбыт чулуута
Чугуйбакка туһунна,
Чаҕыйары билбэккэ
Чаҕылхайдык таҕыста.

Хоһоонньору суруйда П. СЫРОВАТСКАЙ.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678790, с. Чурапча, ул. Карла

Учредители (соучредители) газеты Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Саханолиграфиздат». Газета издается на якутском языке выходит по средам

Автор суругар ыытыллар санаа редакция позициятыгар